

LIETUVOS BANKAS

KREDITO UNIJŲ IR LIETUVOS
CENTRINĖS KREDITO UNIJOS VEIKLOS
APŽVALGA

2012

III KETVIRTIS

Leidžiama perspausdinti švietimo ir nekomerciniais tikslais, jei nurodomas šaltinis.

LIETUVOS BANKAS

INFORMACIJA APIE KREDITO UNIJŲ IR LIETUVOS CENTRINĖS KREDITO UNIJOS VEIKLĄ 2012 m. TREČIAJĄ KETVIRTĮ

Kredito unijos. 2012 m. spalio 1 d. Lietuvos banko licenciją vykdyti veiklą turėjo 76 kredito unijos, vienijusios daugiau kaip 141 tūkst. narių (ataskaitinį ketvirtį narių skaičius išaugo 3,7 tūkst.). Trečiąjį ketvirtį gavusi licenciją veiklą pradėjo LTL kredito unija (Vilnius).

Kredito unijų siūlomos didesnės negu bankų palūkanų normos sudarė palankias sąlygas naujiems indėliams pritraukti ir turėjo įtakos kredito unijų turto augimui. 2012 m. trečiąjį ketvirtį kredito unijų turtas padidėjo 7,9 proc., o per metus (2011 m. spalio 1 d.–2012 m. spalio 1 d.) – net 32,1 proc. 2012 m. spalio 1 d. duomenimis, kredito unijų turtas sudarė beveik 2 mlrd. Lt, arba 2,59 proc. veikiančių bankų sistemos turto (prieš metus – 1,81 %). Tokia sparti kredito unijų plėtra ir rizikingas kreditavimas kelia susirūpinimą dėl jų veiklos tvarumo. Pastaruoju metu atlikti kredito unijų inspektavimai rodo nepriimtina rizikingą kai kurių kredito unijų veiklą. Nors indėliai kredito unijose apdrausti pagal Lietuvos Respublikos indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymą, tačiau būtina atkreipti dėmesį į tai, kad kredito unijos nemokumo atveju asmenys, paėmę paskolas iš kredito unijų, prarastų pajinį įnašą, kuris sudaro ne mažiau kaip dešimtadalį paskolos sumos, o indėlininkai – pajinį įnašą, reikalingą tapti kredito unijos nariu ir padėti indėlių.

Kredito unijų sistemos kai kurių veiklos rodiklių dinamika

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	Suma 2011-10-01, mln. Lt	Suma 2012-07-01, mln. Lt	Suma 2012-10-01, mln. Lt	Pasikeitimas 2012 m. III ketv., proc.	Pasikeitimas per metus, proc.
1.	Turtas (aktyvai)	1 509,9	1 849,2	1 995,0	7,9	32,1
2.	Lėšos bankuose	49,2	104,2	84,3	-19,1	71,3
3.	Lėšos Lietuvos centrinėje kredito unijoje (LCKU)	271,3	252,7	283,0	12,0	4,3
3.1.	Terminuotieji indėliai	134,1	131,3	143,0	9,0	6,7
4.	Vyriausybės vertybiniai popieriai (VVP)	208,0	343,7	368,8	7,3	77,3
5.	Suteiktos paskolos	916,2	1 046,2	1 141,9	9,1	24,6
6.	Specialieji atidėjiniai paskoloms	26,0	30,0	28,6	-4,7	10,0
7.	Specialiųjų atidėjinių paskoloms ir paskolų santykis (%)	2,8	2,8	2,4	–	–
8.	Įsiskolinimai LCKU	52,4	64,6	63,5	-1,7	21,2
9.	Indėliai	1 281,7	1 589,7	1 709,3	7,5	33,4
9.1.	Kredito unijų narių ir asocijuotųjų narių	1 271,0	1 578,0	1 697,9	7,6	33,6
10.	Pajinis kapitalas	167,4	198,9	224,3	12,8	34,0
11.	Einamųjų metų pelnas (nuostolis)	-2,2	-2,5	-0,4	–	–

2012 m. spalio 1 d. duomenimis, dešimties didžiausių kredito unijų turtas sudarė daugiau kaip pusę visų kredito unijų turto. Kredito unija „Vilniaus taupomoji kasa“ (turtas sudarė 17,2 % visų kredito unijų turto) ir toliau tebėra didžiausia kredito unijų sistemoje. Labai sparčiais augimo tempais pasižymi Nacionalinės kredito unijos turtas per metus padidėjo daugiau negu dvigubai, o jo dalis – iki 6,8 proc. kredito unijų sistemos turto (Nacionalinė kredito unija šiuo metu yra antra pagal dydį kredito unijų sistemoje).

Kredito unijų turto struktūra ir ataskaitinį ketvirtį, ir per metus nedaug kito. Dėl sezoniškumo padidėjusios įplaukos į narių sąskaitas ir, visoms kredito unijoms rengiantis vykdyti didžiausios paskolos sumos vienam skolininkui normatyvą, lėšų iš bankų perkėlimas į LCKU lėmė kredito unijų indėlių LCKU augimą ir jų dalies turte padidėjimą

(2012 m. spalio 1 d. duomenimis, kredito unijų indėliai LCKU sudarė 14,2 % viso turto).

Siekdamos padidinti turto grąžą ir pagerinti veiklos rezultatus, kredito unijos teikė nariams paskolas ir didino investicijas į VVP. Kredito unijų investicijų į VVP augimo tempai ataskaitinį ketvirtį buvo lėtesni negu per praėjusių metų tą patį laikotarpį, tačiau jos padidėjo iki 368,8 mln. Lt ir 2012 m. spalio 1 d. sudarė 18,5 proc. kredito unijų turto. Kaip ir anksčiau, didžiąją investicijų į VVP dalį (83,5 %) sudarė Lietuvos Respublikos VVP portfelis, per ketvirtį padidėjęs 11 proc. – iki 308,1 mln. Lt (investicijos į kitų šalių VVP sudarė tik šiek tiek daugiau kaip 60 mln. Lt).

Reikšmingiausią kredito unijų turto dalį (57,2 %) sudarė kredito unijų nariams suteiktos paskolos, 2012 m. trečiąjį ketvirtį jos padidėjo 9,1 proc. 2012 m. spalio 1 d. duomenimis, kredito unijų suteiktos paskolos sudarė 1,1 mlrd. Lt. Nagrinėjant paskolų portfelį matyti fiziniams asmenims suteiktų paskolų dalies mažėjimo tendencijos, nors ataskaitinę datą šios paskolos vis dar sudarė didžiausią paskolų dalį (66,7 %). Kredito unijoms teikiant vis daugiau paskolų asocijuotiesiems nariams – juridiniams asmenims, toliau augo rizikingesnėmis vertintinos verslui finansuoti suteiktos paskolos (didžioji jų dalis buvo panaudota nekilnojamojo turto projektų, vieno projekto įmonių finansavimui), kurios, 2012 m. spalio 1 d. duomenimis, sudarė beveik trečdalį visų kredito unijų paskolų. Daugiau kaip pusė verslo paskolų sukoncentruota Vilniuje įsisteigusiose dviejose didžiausiose kredito unijose.

Ataskaitinį ketvirtį paskolų portfelio kokybę apibūdinantys rodikliai ir toliau buvo kur kas geresni negu analogiški bankų sistemos rodikliai dėl nepakankamai konservatyvaus paskolų vertinimo ir specialiųjų atidėjinių formavimo (ataskaitinę datą specialiųjų atidėjinių paskoloms ir paskolų santykis sudarė tik 2,4 %, o neveiksnių paskolų dalis – 13,1 % paskolų portfelio). Tokia situacija ir išliekantis rizikingas kreditavimas kelia susirūpinimą Lietuvos bankui, todėl artimiausiu metu ketinama suintensyvinti kai kurių kredito unijų priežiūrą, padidinti inspektuojamų kredito unijų skaičių.

Siekiant, kad kredito unijos konservatyviau vertintų prisiimamą riziką, parengtas Kredito unijų minimalių paskolų vertinimo reikalavimų, reglamentuojančių paskolų vertinimą ir specialiųjų atidėjinių formavimą, projektas. Jis šiuo metu derinamas su LCKU ir asociacijomis, vienijančiomis kredito unijas. Be to, inspektuojant nustačius, kad kredito unijos nepakankamai konservatyviai vertina paskolas ir neformuoja reikalingų specialiųjų atidėjinių, jos įpareigojamos pašalinti nustatytus veiklos trūkumus ir suformuoti trūkstumus specialiuosius atidėjinius. Inspektavimo metu nustačius reikšmingus teisės aktų pažeidimus ir veiklos trūkumus, kredito unijoms taikomos poveikio priemonės (įspėjimas, bauda, laikinas draudimas teikti skolinimo ar kitas finansines paslaugas, vadovo nušalinimas).

Pagrindinis kredito unijų finansavimo šaltinis ir toliau yra indėliai, ataskaitinę datą sudarė 1,7 mlrd. Lt, arba 95,8 proc. kredito unijų sistemos įsipareigojimų. Kredito unijoms siūlant santykinai aukštas palūkanų normas, 2012 m. trečiąjį ketvirtį indėliai padidėjo 7,5 proc. Fizinių asmenų indėliai sudarė 97,4 proc. visų indėlių. Pažymėtina, kad kredito unijos indėlininkas kartu yra ir kredito unijos narys – pajininkas. Kredito unijos nariai, pasinaudodami Kredito unijų įstatymo suteiktomis teisėmis ir nustatytomis pareigomis, turėtų aktyviau dalyvauti kredito unijos veikloje priimant finansinius ir kitus sprendimus, domėtis kredito unijos veiklos perspektyvomis.

Kredito unijų narių skaičiaus augimas ir narių įnešamos paskoloms gauti reikalingos pajinės įmokos lėmė pajinio kapitalo augimą. Ataskaitinį ketvirtį kredito unijų pajinis kapitalas padidėjo 12,8 proc. (per metus – 34 %) ir 2012 m. spalio 1 d. sudarė 224,2 mln. Lt. Tačiau pajinis kapitalas, išaugęs dėl padidėjusio kreditavimo, yra ne toks stabilus (sugrąžinus paskolą ar jos dalį, tokios pajinės įmokos dažnai yra grąžinamos). Tačiau kredito unijos nemokumo atveju, pajininkui nespėjus grąžinti paskolos, jis praras pajinę įmoką, bet paskolą privalės grąžinti.

Kredito unijų pateiktų finansinių ataskaitų duomenimis, per 2012 m. devynis mėnesius 46 kredito unijos uždirbo 9 mln. Lt pelno, tačiau 29 kredito unijos dirbo nuostolingai ir patyrė 9,4 mln. Lt nuostolių (viena kredito unija, neseniai gavusi licenciją, dar nepradėjo veiklos). Bendras 2012 m. devynių mėnesių veiklos rezultatas – 0,4 mln. Lt nuostolių (per praėjusių metų devynis mėnesius buvo patirta 2,2 mln. Lt nuostolių). Ataskaitinį ketvirtį kredito unijos gavo 2,1 mln. Lt pelno.

Nuostolingą 2012 m. devynių mėnesių kredito unijų veiklą nulėmė patirtos vertės sumažėjimo išlaidos (19 mln. Lt), tačiau padidėjusios grynosios palūkanų pajamos nuostolį sumažino. Nuo metų pradžios kredito unijos uždirbo 5,6 mln. Lt (14,3 %) grynujų palūkanų pajamų daugiau negu per praėjusių metų atitinkamą laikotarpį.

2012 m. spalio 1 d. pateiktų ataskaitų duomenimis, kredito unijų sistemos likvidumo rodiklis, šiek tiek sumažėjęs ataskaitinį ketvirtį, sudarė 49,1 proc. (normatyvas – 30 %). Kredito unijų kapitalo pakankamumo rodiklis toliau didėjo ir ataskaitinę datą sudarė 20,84 proc. (normatyvas – 13 %), tačiau dvi kredito unijos kapitalo pakankamumo normatyvą vykdė su nedideliu rezervu. 2012 m. spalio 1 d. pateiktų ataskaitų duomenimis, trys kredito unijos neužtikrino didžiausios paskolos sumos vienam skolininkui normatyvo vykdymo.

Lietuvos centrinė kredito unija. 2012 m. spalio 1 d. LCKU vienijo 63 kredito unijas (13 Lietuvos Respublikoje

veikiančių kredito unijų nepriklausė LCKU).

LCKU turtas, per ketvirtį išaugęs 36,7 mln. Lt, 2012 m. spalio 1 d. sudarė 340,5 mln. Lt. Pagrindinė turto augimo priežastis – kredito unijų LCKU narių indėlių portfelio augimas (padidėjo 12,7 %). 2012 m. spalio 1 d. kredito unijų indėliai (270,3 mln. Lt) ir toliau buvo pagrindinis LCKU turto finansavimo šaltinis (jais finansuojama 79,4 % LCKU turto).

2012 m. spalio 1 d. duomenimis, beveik 50 proc. LCKU turto sudarė investicijos į Lietuvos Respublikos VVP (kitų šalių VVP neturi). Ataskaitinį ketvirtį šios investicijos padidėjo 6,3 proc. – iki 169,6 mln. Lt. LCKU lėšos bankuose, ataskaitinį ketvirtį sumažėjusios ketvirtadaliu (iki 45,4 mln. Lt), sudarė 13 proc. turto.

LCKU narėms suteiktų paskolų portfelis per ketvirtį truputį sumažėjo ir 2012 m. spalio 1 d. sudarė 63,5 mln. Lt. Reikšmingą LCKU paskolų portfelio dalį (40 %) sudarė kredito unijoms suteiktos subordinuotosios paskolos. 2012 m. spalio 1 d., pateiktų ataskaitų duomenimis, paskolų portfelio kokybė tebėra gera: nebuvo suformuota specialiųjų atidėjinių paskoloms, nebuvo ir paskolų, kurių periodiniai mokėjimai uždelsti ilgiau negu 60 dienų. LCKU kartu su 57 kredito unijomis yra pasirašiusi sutartį su verslumo skatinimo fondo valdytoju (INVEGA) dėl 50 mln. Lt vertės mikrokreditavimo projekto valdymo. Iš šio fondo išdalyta 15,2 mln. Lt paskolų smulkiam verslui finansuoti.

Ataskaitinį ketvirtį kredito unijų LCKU narių veikla buvo gana stabili, todėl, kadangi nebuvo poreikio LCKU pagalbai, 2012 m. spalio 1 d. Stabilizacijos fonde kaupiamų lėšų suma padidėjo iki 6,2 mln. Lt, o likvidumo palaikymo rezervas, formuojamas LCKU narių įmokomis sudarė 12,7 mln. Lt.

Pastaruoju metu Lietuvos banko dėmesį patraukė LCKU nepriklausančiose kredito unijose ryškėjančios tendencijos: rizikinga veikla, nepakankamai konservatyviai formuojami specialieji atidėjiniai. Lietuvos bankas šioms kredito unijoms („Laikinosios sostinės kreditas“, „Sostinės kreditas“ ir Vilniaus kredito unijai) jau pritaikė poveikio priemones. Lietuvos banko Priežiūros tarnyba spalio pabaigoje baigė Nacionalinės kredito unijos inspektavimą. Šiuo metu vertinama surinkta medžiaga ir rengiama inspektavimo ataskaita.

2012 m. trečiąjį ketvirtį LCKU pajinis kapitalas padidėjo 0,8 mln. Lt – iki 31,6 mln. Lt.

2012 m. devynių mėnesių LCKU finansinės veiklos rezultatas – 759 tūkst. Lt pelno (praėjusių metų tą patį laikotarpį buvo gauta 844 tūkst. Lt pelno). Didžiausią įtaką LCKU veiklos rezultatui turėjo palūkanų pajamos, gautos už investicijas į VVP.

LCKU likvidumo bei kapitalo pakankamumo rodikliai ir toliau buvo vykdomi su nemaža atsarga.